

Nr 23.

Av herr **Berg, Robert**, om *provisoriskt dyrortstillägg åt vissa extra ordinarie befattningshavare vid försvarsväsendet.*

Vid införandet av 1928 års avlöningsreglemente för icke-ordinarie personal vid försvarsväsendet (Sv. förf.-saml. 215/1928) uppfördes de dittillsvarande s. k. månadslönerna vid marinen ävensom viss dittills dag- och timavlönad administrationspersonal såsom extra ordinarie personal, med rätt till lön enligt i reglementet intagen löneplan för extra ordinarie tjänstemän, varvid de skulle hänföras till lönegrad, som bestämdes i till reglementet fogad tjänsteförteckning.

På grund av vissa omständigheter kom emellertid den värdering av de olika befattningarna, som låg till grund för inplaceringen, att göras så, att ett stort antal befattningshavare skulle erhållit lägre inkomst än tidigare, om icke den ofördelaktigt placerade skyddats genom avlöningsreglementets övergångsbestämmelser, vilka stadgade att ingen efter reglementets ikraftträdande skulle åtnjuta lägre lön än vad han förut uppburit. Utjämnningen fick karaktären av personligt lönetillägg.

Sedan statsmakterna år 1931 beslutat bereda befattningshavare i statens tjänst med placering i Stockholm provisoriskt dyrortstillägg (Sv. förf.-saml. 273/1931) förvägrades ovan åsyftade befattningshavare med personligt lönetillägg av vederbörande myndigheter denna förmån. Det provisoriska dyrortstillägget utbetalades, men samtidigt minskade det personliga lönetillägget med motsvarande belopp.

Över detta myndigheternas beslut anfördes besvär, men dessa avslogos av såväl kungl. marinförvaltningen som av kungl. kammarrätten. Vissa av de berörda befattningshavarna uttogo då stämning med yrkande att kungl. marinförvaltningen måtte åläggas utbetala de belopp, varmed de personliga lönetilläggen hade minskat. Som stöd för yrkandet åberopades de i avlöningsreglementets 5 kap. intagna övergångsbestämmelsernas 2 och 3 mom., vari såges under vilka omständigheter det personliga lönetillägget skall utgå eller minskas. Rådstuvurätten förpliktade i utslag av den 2 oktober 1935 kungl. marinförvaltningen att utgiva de begärda beloppen. Kungl. marinförvaltningen överklagade rådstuvurättens utslag, och Svea hovrätt upphävde i utslag av den 20 mars 1936 rådstuvurättens dom.

Kärandena överklagade hovrättens dom. Högsta Domstolen remitterade målet till kungl. statskontoret med anmodan att efter hörande av civilförvaltningens och kommunikationsverkens lönenämnder inkomma med yttrande. Lönenämnderna avstyrkte bifall, men i yttrandets första hälft kan dock utläsas, att anspråken funnits vara berättigade. Kungl. statskontoret tillstyrker bifall till sökandenas talan. Nedre justitierevisionen, som yttrat sig

i ärendet, tillstyrkte enhälligt bifall till sökandenas talan. Högsta Domstolen fastställde dock hovrättens dom.

Med hänsyn till vad som i ärendet förekommit är det förklarligt, om befattningshavarna alltjämt anse sig berättigade till det provisoriska dyrortstillägg, och de hava också genom sin personalorganisation i skrivelse till Kungl. Maj:t anhållit om meddelande av föreskrift, som gör dem uttryckligen berättigade att erhålla förmånen; framställningen har dock ännu icke varit föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

De personliga lönetilläggen uppkommo i samband med inplaceringen i 1928 års avlöningsreglemente. Vid denna inplacering blev personalen föremål för en undervärdering, som trots att den skulle ske i samband med löne-reglering medförde att en stor del av personalen måste för undvikande av löneminskning tillerkännas personligt lönetillägg.

Chefen för Stockholms örlogsvarv uttalar i skrivelse den 14 april 1938 till sekreteraren i kommunikationsverkens lönenämnd i denna angelägenhet följande:

»Slutligen må framhållas, att befattningshavarnas inplacering i 1928 års löneplan vid övergången till denna icke skedde i överensstämmelse med det av Kungl. Marinförvaltningen infordrade förslag, som chefen för örlogsvarvet den 4 december 1938 avgivit, utan i följd av en av kungl. marinförvaltningen den 7 februari 1929 fastställd tablå, som grundar sig på det av 'sakkunniga för förenkling av varvets organisation' avgivna förslaget till minskning i personalbehov och avlöningskostnader.

Genom denna schematiska, utan tillräckligt hänsynstagande till befattningarna åvilande arbetsuppgifter gjorda inplacering, följde, att 60 procent av dessa befattningshavare måste tilldelas personligt lönetillägg, även i sådana fall, där de på grund av tjänstår blevo inplacerade i lönegradens högsta löne-klass. Att den vid övergången genomförda inplaceringen av personalen verkligen icke var baserad på värdering av arbetsuppgifterna för respektive befattningar framgår av att flertalet befattningar under de senaste åren omvärderats och i tjänsteförteckningen inplacerats i annan, mot arbetsuppgifterna bättre svarande tjänstebeteckning.»

De personliga lönetilläggen hava sålunda i motsats bland annat till av Högsta Domstolens majoritet förfäktad åsikt icke berott på tidigare för höga löner.

Uppmärksammas böra även de olika uppfattningar i ärendet, som myndigheterna givit tillkänna. Sålunda var rådstuvurätten enhälligt för att talan skulle bifallas. Hovrätten, som efter viss motivering upphävde rådstuvurättens dom, har av Högsta Domstolen fått denna motivering underkänd. Lönenämnderna, som yttrat sig i ärendet, ha i sitt yttrande förebragt bevisning både för och emot bifall till befattningshavarnas talan ehuru yrkandet utmynnade i ett avstyrkande. Statskontoret har med 3 röster mot 2 tillstyrkt bifall, varjämte nedre justitierevisionen enhälligt tillstyrkt bifall. Högsta Domstolen fattade det avgörande beslutet med 3 röster av 5. Om man summerar ihop antalet av de ledamöter i rådstuvurätten, Svea hovrätt, nedre

justitierevisionen, Högsta Domstolen och statskontoret som deltagit i målets handläggning finner man att sammanlagt 20 personer avgivit sitt votum i de olika instanserna. Av dessa hava 11 röstat för bifall och 9 för avslag.

De provisoriska ortstilläggen — ett nytt tillägg har införts år 1935, och även detta har förvägrats personalen ifråga — hava tillkommit som kompensations för de ökade levnadsomkostnaderna i Stockholm. Dessa ökade levnadsomkostnader hava givetvis drabbat den befattningshavare som åtnjuter personligt lönetillägg lika tungt som de drabbat de övriga. Detta synes även hava beaktats av statsutskottet och riksdagen vid behandlingen år 1937 av frågan om provisorisk avlöningsförstärkning. I statsutskottets utlåtande nr 200/1937 göres å sidan 8 följande uttalande: »Givetvis bör befattningshavare tillkommande personligt lönetillägg icke på grund av det nu ifrågavarande tillägget undergå någon minskning.» Riksdagen beslöt i enlighet härmed. I detta sammanhang förtjänar också framhållas, att vad i avlöningsreglementets övergångsbestämmelser stadgas om det personliga tilläggets minskning till följd av flyttning till annan ort icke gärna kan äga tillämpning i detta fall, enär därmed givetvis avses att befattningshavaren skall erhålla annan förläggningsort.

Med stöd av vad sålunda anförts får jag hemställa,

att riksdagen måtte medgiva, att de extra ordinarie befattningshavare vid försvarsväsendet, vilka, enligt övergångsbestämmelserna i kungl. kungörelsen av den 22 juni 1928 med avlöningsbestämmelser för vissa civila och civilmilitära icke-ordinarie befattningshavare vid försvarsväsendet, efter den 1 juli 1931 uppburit personligt lönetillägg och som hava Stockholm till förläggningsort, skola äga att, räknat fr. o. m. den 1 juli 1931 — utan att det personliga lönetillägget därför minskas — uppbära provisoriskt dyrortstillägg enligt de bestämmelser, som varit och äro gällande för dylikt tillägg.

Stockholm den 18 januari 1939.

Rob. Berg.
